

*Задвернюк Марина Ігорівна,*

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра  
ННІ № 1 Національної академії внутрішніх  
справ

*Науковий керівник:* старший науковий  
співробітник наукової лабораторії з проблем  
протидії злочинності ННІ № 1 Національної  
академії внутрішніх справ, кандидат  
юридичних наук *Буряк М. В.*

### **ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИНАМ, ПОВ'ЯЗАНИМ З ДІЯЛЬНІСТЮ «ГРУП СМЕРТІ» В СОЦІАЛЬНИХ ІНТЕРНЕТ-МЕРЕЖАХ І СОЦІАЛЬНИХ ДОДАТКАХ ІР-ТЕЛЕФОНІЇ**

Останнім часом дитячі та підліткові самогубства у світі є однією з актуальних проблем. Суїцидальні спроби все частіше стають формою поведінки, до якої вдаються діти і підлітки в тій чи іншій кризовій ситуації. За офіційними даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, суїцид як причина смерті дітей та підлітків посідає третє місце після дитячого травматизму, інфекційних і онкологічних захворювань [1].

Так, в Україні внаслідок діяльності «груп смерті» в соціальних Інтернет мережах значно зросла кількість суїцидальних випадків падінь неповнолітніх з летальними наслідками з багатоповерхових будинків і споруджень. Більшість з них відбувається в так званих «умовах неочевидності», що значно ускладнює виявлення ознак злочину і розслідування кримінального правопорушення. При цьому якість деяких слідчих (розшукових) дій, насамперед – огляду місця події, залишається дуже невисокою.

При розслідуванні падінням з висоти, за участю спеціалістів проводяться такі слідчі (розшукові) дії: огляд місця події; огляд предметів (речових доказів); слідчий експеримент; призначення експертиз.

Якщо падіння з багатоповерхівки підлітка спричинено тиском з боку «груп смерті» потрібно врахувати, що їх смерть записується на відеокамеру або транслюється на відео в режимі онлайн. Тому варто приділити увагу пошуку відеокамери неподалік від місця вчинення злочину. Річ у тому, що основною метою злочинної діяльності організаторів, які створюють у соціальних мережах «групи смерті», є

отримання прибутку за рахунок продажу відеозаписів, на яких неповнолітні особи вчиняють самогубство.

У встановленні фактів причетності визначених осіб до падіння потерпілих і обставин, що відносяться до способу здійснення злочину, істотну роль може зіграти залучення спеціаліста.

При огляді місця події підлягають вивченню, опису і точній фіксації за участю відповідних спеціалістів об'єкти матеріальної обстановки місця події.

Разом з тим, необхідно визначити зону огляду і вжити заходів до забезпечення схоронності слідів, а також попередити можливі спроби переміщень предметів, що розташовуються в зоні огляду.

При визначенні зони огляду необхідно також врахувати, що не виключено інсценівку падіння, вбивство могло відбутися в іншому місці, а труп доставлений на місце його наступного виявлення. Крім того, не виключене, що тіло потерпілого після падіння було переміщено під інше вікно (балкон), чим те, з якого він дійсно випав. Тому необхідно провести огляд під'їзних шляхів і ділянок місцевості, по яких злочинці могли нести чи волочити тіло потерпілого.

Виявлення трупа поблизу від будинків і споруджень, як і в інших випадках, дає підставу для висування версій, кожна з яких повинна бути перевірена належним чином: убивство; самогубство; доведення до самогубства; нещасливий випадок.

Для кримінальних проваджень розглянутої категорії ці версії можуть мати кілька модифікацій. Наприклад, убивство шляхом викидання чи виштовхування потерпілого з висоти, вбивство в іншому місці і переміщення трупа на місце його наступного виявлення й інші. Тому метою огляду місця події по матеріалах цієї категорії є не тільки виявлення, фіксація і вилучення слідів і предметів, що можуть містити інформацію про факт і механізм падіння, але і пошук інших слідів і предметів, що можуть містити негативну у відношенні до якої-небудь версії інформацію.

Варто так само зробити пошук предметів, що мали можливість затримання при падінні людини, а також предметів, що могли відокремитися від одягу чи випасти з його кишень (наприклад, при падінні через гілки дерева). При цьому такі предмети можуть бути виявлені як на ґрунті, так і на інших елементах обстановки (козирках будинків, гілках дерев і ін.).

При огляді трупа, насамперед, необхідно уважно оглянути його одяг і взуття, усі частини тіла в пошуках слідів не тільки обумовлених власне падінням, але і тих, котрі могли утворитися на попередніх падінню стадіях події (наприклад, у процесі боротьби з іншими особами). Одяг і взуття варто вилучити й упакувати належним чином

для наступного експертного дослідження з метою рішення цих же питань.

При фіксації положення трупа необхідно точно вказати орієнтацію трупа, а також відстань, на якому він знаходиться від стіни і прорізів, з яких він міг випасти. Якщо падіння супроводжувалося розбиванням стекол, особливу увагу необхідно приділити пошуку часток скла на голові і відкритих ділянках тіла, а також одягу потерпілого, що легко можуть бути втрачені при транспортуванні трупа, його роздяганні тощо [2].

У процесі огляду місця падіння необхідно, установити, чи відповідає місце розташування трупа на момент огляду місцеві його первинного контакту з поверхнею асфальту, ґрунту і т.п. Для цього необхідно з'ясувати, чи не переміщувалося тіло потерпілого іншими особами до моменту огляду, а так само, чи не могло воно самостійно зміститися в результаті, наприклад, скочування по схилу. Тому в протоколі огляду місця події необхідно відзначити характер поверхні, на якій розташовується труп на момент огляду (асфальт, ґрунт, наявність, напрямок і величина ухилу і т.п.), а при виявленні слідів первинного контакту – чітко їх зафіксувати і вказати розташування щодо будинку й інших елементів обстановки і слідів.

Переконані, що огляд місця події при падінні з висоти внаслідок діяльності «груп смерті» є основним, а часто і єдиним джерелом доказів про злочин і особу, яка його вчинила. Саме під час огляду місця події, зокрема огляду тіла, можуть бути визначені можливі напрями розслідування. Тому, щоб не втратити важливих речових доказів, огляд повинен проводитися з дотриманням вимог процесуального законодавства, рекомендацій криміналістичної тактики та з урахуванням специфіки, яка притаманна цим злочинам.

### ***Список використаних джерел***

1. Максименко С. Фактор смерті: Чому українці стали чаще совершать самоубийства» //2018 /. URL: <https://112.ua/mnenie/faktor-smerti-pochemu-ukraincy-stali-chashhe-sovershat-samoubiystva-472079.html>
2. Практическая биомеханика : пособие / А. Н. Лапутин, В. В. Гамалий, А. А. Архипов [и др.] ; ред. А. Н. Лапутин. Киев : Науковий світ, 2000. 300 с.